

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Satura rādītājs

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma.".....	1
Prologs.....	1
Melnā Daugava.....	3
Ugunskurs.....	10
Pusnakts.....	16
Baltā Daugava.....	18
Sarkanā Daugava.....	21
Saules Daugava.....	23
Epilogs.....	24
Darba Daugava.....	24

Prologs

(Tumsa. Rudens. Daugavmala. Tikko redzams sēd vecais - pārnācējs - bēglis ar bērniem, dēliņu un meitiņu.)

Dēliņš

Tēvs, ko ved mūs Daugavmalā
Tumšu, vēlu rudens nakti?

Meitiņa

Man ir auksti, man ir bail;
Tumsā ejot piekususi.

Tēvs

Spiedies, meitiņ, manīm klāt!
Rokās tevi sasildīšu.
Tavas bailes, nogurumu
Gaisināšu - pastāstot.

Dēliņš

Tētiņ, pirmāk saki mums,
Ko mūs vedi Daugavmalā?

Tēvs

Mīlais dēls, mīlā meitiņ,
To jums gribu pastāstīt, -
Tādēļ šurpu vedu jūs
Tumšu nakti, rudens laiku.

Dēliņš

Tēt, mums rītu vajga būt
Agri svētku svinēšanā.

Meitiņa

Kā es rītu posīšos,
Kad pa nakti negulēšu?

Tēvs

Mīlie bērni, katru gadu
Šinī naktī nākat šurp!
Lielo laiku pieminat,
Kurā sākās mūsu dzīve!
- Šonakt es jums parādīšu,
Ko jūs rītu svinēsāt.
Tas, kas redzējis ir nakti,
Tas tik īsti saprot dienu.
Tikai pieci gadi gāja,
Jau sāk aizmirst viņu nakti.
Lielā cīņas vētra brāza,
Plūda plaša sajūsmība, -
Nu ir vētra aizskrējusi,
Līdzī plūsma atkritusi.
Cīņā esam ieguvuši
Savu brīvu tēvuzemi, -
Nu mēs rokas atlaižam,
Apdziest acīs gaišā liesma.

Dēliņš

Tēvs, es atminos, kā zēns,
Rīgā redzēju vēl cīņas, -
Mēs vēl lodas iznēsājām!
Tā kā spārnos visi gāja!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Meitiņa

Mēs vēl ziedus kaisījām
Apglabātiem brāļu kapos!

Tēvs

Nu tie ziedi novītuši,
Nu tie spārni nolūzuši.
Kautrēdamās dzimtenmīla
Ir no ielas aizgājusi,
Klusi mājās slēpusies,
Tikai dvēslēs kvēlo tālāk.
Kautrās dzimtenmīlas vietā
Nekautrīga ārišķība
Skaļi gaisu tricināja,
Sumināja sevi pašu.

Dēliņš

Tēvs, lai kritušiem ir slava,
Lāsts par tiem, kas viņus kava!

Tēvs

Dēls, lai neatskan vairs lāsti!
Lāsti beidzās līdz ar karu,
Tikai nebeigsies ne mūžam
Slava tiem, kas brīvei krita.

Dēliņš

Tēvs, tu līdz cīņā gāji,
Baltie mati plivinājās.

Meitiņa

Es jau arī redzēj' tevi,
Reti tik tu mājās nāci.

Tēvs

Līdz cietu briesmu laikus,
Līdz bēdas izbaudīju, -
Tikai necīnījos līdz,
Vairs šiem kauliem nebij spēka;
Uzvaru tik paredzēju,

Priecināju cīnītājus.

Dēliņš

Tēt, ko gribējāt jūs panākt?
Kādēļ bija jūsu cīņa?

Meitiņa

Lai bij kā, bij cīņa skaista,
Karā gājāt dziedādami.

Tēvs

Panākt gribējām mēs brīvi
Apspiestajiem, nabagajiem,
Kas tik dzīji pazemoti,
Ka pat valodu tiem liedza,
Tos zem kustoņiem pat lika,
Kas kliez katris savā balsī.

Mūsu cīņa gribēj' vergus
Padarīt par brīviem vīriem,
Klaušniekus par zemes kungiem;
Pūli padarīt par tautu,
Zemi padarīt par valsti,
Latvjus ievest tautu kopē!

Brīves valsti, gara valsti -
Mākslai, dailei, dvēseles darbam:
Atrast, izprast savu būtņi
Gara laidienam uz tālēm.

Tauta pati, pamatšķira
Dzimteni sev izcīnīja,
Jau kopš lielā piektā gada
Celdamās pret svešo jūgu,
Zemi ņemot nost no mošķiem,
Atdodot to rūķiem pašiem! -

Zinat to un neaizmirstat,
Lai sev' pašus neaizmirstu!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Dēliņš

Zinam to un neaizmirstam!

Meitiņa

Kā lai aizmirst sevi pašu?

Tēvs

Tēvus aizmirst - aizmirst sevi!

Dēliņš

Zinam to un neaizmirstam!

Tēvs

Lūk, vēl cīņa galā nava:
Turēt vajga to, ko guvām,
Uzcelt vajga to, kas postīts,
Jauncelt visu savu dzīvi!

Lūk! jo mošķi nebeidz cīņu,
Vilki ģērbjas avju drēbēs,
Nopeļ mūsu jauno dzīvi,
Māca cienīt veco jūgu,
Noliedz to, ka valda tauta,
Prasa, lai dod varu kungiem,
Maksā šiem par mūsu zemi,
Ko tie bij mums laupījuši!
Visi mošķi savienojas,
Vai jūs gribat, lai tie valda?

Dēliņš

Negribam tos! Nost tos mošķus!

Meitiņa

Kam mums tos, kas pāri dara?

Tēvs

Ja, mēs gribam tēvu zemi
Brīvu, gaišu, patstāvīgu,
Tādu, kādu dvēslēs nesām,
Kad par viņu mirt mēs gājām!

Dēliņš

Stāsti, tēt, kā toreiz bija -
Lielās ciešanas un cīņas?

Meitiņa

Stāsti, tēt, tās skaistās teikas,
Varoņus, kas pūķus kava!

Tēvs

Varoņi, kas pūķus kāva,
Varoņi, kas lāčus plēsa, -
Pieminat tos, mīlie bērni,
Tie par jums ir cīnījušies!
Vēl jūs viņus nesaprotat, -
Pieminat, pēc sapratīsāt!
Labākie tur cīņās krita,
Pieminat tos, topat tādi!

Dēliņš

Tēti, tēti, - skaties turpu!
Vai tur nau kā ēnas klīstu?
Vai tur nau kā bāli tēli?
Man kā dzirdas tālas balsis?

Meitiņa

Tur kāds vaidēja! - man baigi!
Iesim, tēti, aši projām!
(Bērni bēg.)

Tēvs

Stāvat, bērni, neaizbēgat!
Nomalītē lūkosimies!
(Viņi pāriet nomalis.)
Vai man! vai man! - Ceļas augšā!
Vecie laiki atkal atnāk,
Vecās briesmas jāredz atkal!
Miroņi nāk mācīt dzīvus!
(Nozūd nomalē.)

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Melnā Daugava

Saule mūsu māte,
Daugav' sāpju aukle,
Pērkons velna spērējs,
Tas mūsu tēvs.

Tumsas māte

(Dzirdas pievēršoties.)
Vēlu, vēlu, - tumsa, tumsa,
Steidzin steidz Daugavmāte;
Pilni klēpji dvēselīšu,
Nakti jūrā jānones.

Steidzin steidz, apstājas:
Kas tur raud ievājā?
Vai tās vēlas lakstīgalas
Pārziedēta pavasara?

Ko vaicāji, Daugavmāte?
Vai tu bērnu nepazini?
Latvju - bērni - bārenīši
Nāk pie tevis sūdzēties.

(Atdzirdas aizvēršoties.)

Rinda, rinda, gara rinda,
Rindas gala neredzēja:
Sasēduši Daugmalē
Kā tās rudens bezdelīgas.

Bezdelīgas čivināja,
Siltu zemi laizdamās.
Kādu zemi mums laisties?
Kad mums ņēma tēvuzemi.

Bezdelīgas čivināja,
Visi priekā klausījās -
Kas klausīja bāra bērnu?
Tumsa nakts, Daugavmāte.

Viena Balss

(Tumšā rindas galiņā.)
Tumsas māte, Daugavmāte,
Uzklausat! uzklausat!
Nedzird saule, dzirdi tu:
Tumsas māte, Daugavmāte!

Cita balss

(Neredzamā maliņā.)
Saule grima, saule grima,
Tumsa kāpa debesīs -
Daugavmāte spogulī
Ilgi vizmu paglabāja.

Ilgi vizmu paglabāja,
Līdz ij spoguls aklis tapa;
Veries, acs, neveries -
Neviz vairs Daugaviņa.

Cita balss

(Ievu krūma pazarē.)
Uguns meita, spodracīte,
Siltas dvašas pūtējiņa!
Uzmet aci, uzpūt dvašu:
Vēsas naktij vilnainītes.

Vēsas naktij vilnainītes,
Krata mani padrebuļi:
Ne maizīte miesas silda,
Ne prieciņš sirdi manu.

Viena Balss

(Pašā rindas galiņā.)
Visas savas lielas bēdas
Sīkās dziesmās izdvešam;
Cik tās dziesmas neizdvesa,
Tik asaras izraudāja. -

Cik asaras izraudāja
Tik uzplūda Daugaviņa -
Grūti nest Daugavai

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Asarplūdu sūrumiņu.

Visas balsis

(Visos rindas galiņos.)

Labāk dziesmas padziedam,
Ne Daugavai grūti darām, -
Visas savas lielās bēdas
Vējā, gaisā aizpūšam!

Asaru māte

(Dzirdas.)

Visas senās bāru dziesmas
Bāru bērni izsūdzēja;
Senās bēdas minēdami,
Jaunas bēdas remdināja. -

Visas senās bāru dziesmas:
Kas tie tādi, kas dziedāja, -
Ej, saulīte, drīz pie dieva -
Saulīt' tecēj' tecēdama. -

Tik to vienu nedziedāja:
Maziņš biju, neredzēju -
Kad to vienu izdziedātu,
Aiz raudām nevarētu.

(Atdzirdas.)

Visas senās bāru dziesmas:
Par kungiem, par vergiem,
Par kalpiem, vagariem,
Par klaušiem, par darbiem,
Par vēliem vakariem;
Par šaustiem locekļiem,
Par sviedriem, asarām,
Par vaidiem, nopūtām,
Par kariem, par sodiem,
Par lietām asinīm, - - -
Visas dziesmas izdziedātas,
Vēl nau bēdas remdinātas.

Maza meitiņa

Dziedi tu, Vecmāmiņa,
Tu dziesmiņu daudz zināji:
Tu mūžiņu drupināji
Lielu lauku galiņos, -
Kur tev bira asariņas,
Tur tev dziesmas uzziedēja,
Kur tecēja sūri sviedri,
Tur pasakas atzaļoja,
Kur pakriti nespēkā,
Teika cēlās cerētāja.

Vecmāmiņa

Ko, bērniņi, es dziedāšu,
Nau man vairs jaunu dziesmu.
Kad es gāju darbiņos,
Tad es jaunas sacerēju.
Man vecām rociņām
Izkrīt dziesmu kamoliņš, -
Ceļat, jaunie, kamoliņu,
Tāļāk dziesmu šķetināt!
Tāļāk dziesmu šķetināt,
Pie tās vecās piediegdami -
Savas bēdas, savas ceres
Savā balsī izdziedat!

Viena balss

(Pašā rindas vidiņā.)

Visiem bija vienas bēdas,
Visiem bija viena dziesma,
Ko tās bēdas remdināt,
Jaunu dzīvi iedziedāt.

Cita balss

(Tumšākā kaktiņā.)

Tēviem bija vienas bēdas,
Tēviem bija vienas dziesmas,
Dēli klīda kur kurais,
Vairs tās dziesmas nesaskan.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Mazā meitiņa

Vecmāmiņ, vai!
Vecmāmiņ, vai!
Ko saki tu?
Ko saki tu?

Vecmāmiņa

To es saku, bērni mani:
Visi manim līdzī mīļi -
Lai tie klīda kur - kurais,
Lai tās dziesmas nesaskan.

Vaidu māte

(Dzirdas.)

Visi bērni vaidu bērni,
Visas balsis vaidu balsis,
Vaidu balsis paceļas
Visos tumšos kaktiņos,
Paslēpjos, pasekņos,
Pazarēs, pasmiltēs,
Papurvēs, pamiglēs,
Dibenos, dziļumos,
Tāļumos, mākoņos,
Melnos veļu vilnīšos.

Daudzas balsis

(Reizē.)

Ak, mēs klīdām kur - kurais!
Klaida dziesmas nesaskan.
Ak, tās mūsu jaunās bēdas,
Vēl ne mūžam nedzirdētas,
Vēl ne mūžam nesūdzētas,
Vēl ne mūžam nedziedātas!

Mazā meitiņa

Ko saki, māmiņa?
Ko saki, māmiņa?

Vecmāmiņa

Jaunas bēdas remdināt
Noderēja jaunas dziesmas -

Vecās labas pieminēt
Tāļas, mīļas bērnu dienas -

Tāļas, mīļas bērnu dienas,
Tais visiem vieni prieki -
Nu dzied katris savu dziesmu,
Nu sūdz katris savu bēdu!

Bēdas visi sapratīs,
Lai tās vecas, lai tās jaunas -
Dziesmas tautas nedienā
Saplūst vienā vaidienā!

Visas balsis

(Visos rindu kaktiņos.)

Dziesmas tautas nediena
Saplūst vienā vaidienā!
Plūst no druvām - druvas mītas,
Plūst no asins - asins lietas,
Tēva zemi sargājot!

Daudzas balsis

(Viena pēc otras.)

Plūst no Bārtas mūsu vaidi,
Durbes, Rojas, Irbes, Stendes,

Sargā, Daugav', mūsu savu,
Sargā jūru, visu māti!

Abavnieki nākam sūdzēt!
Mēs no Auces, Bērzes, Svētes!

Iecavnieki, Misas ļaudis,
Susejnieki, Laucenieki. -

Prom mūs dzina rupja vara -
Mūsu mājas dedzināja. -

Svešu zemju šurpu nākam -
Divkārt bēgļi, trešā postā!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Mēs no Juglas, Ogres, Pērses,
Mēs no Gaujas, mēs no Tirzas -

Salacnieki, Svētupnieki,
Burtniekkrastu, skaistu malu -

Aivēksteņi - upmalieši,
Zilā kalna augstumnieki.

Mēs latgaļi, kas mūs glābs?
Sūdz Rēzekne, sūdz Pededze,

Dubna dubst, Lubāns čūkst,
Krāslavkrasti noslāpuši -

Vaidi plūst zemes galiem,
Kur nu briesmas iebrukušas?

Asins jaukti upju viļņi,
Vaidu putām burbuļoja -

Izmocīti, izklīduši,
Raudāt nākam dzimtu zemi:

Dzirdi, mūsu Daugavmāte:
Tumsas māte, tūkstots balsis!

Vecmāmiņa

Klausat mani, vaidu bērni:
Daugavmāti dziedāsim!
Tūkstots balsis, tūkstots bēdas -
Viena visiem Daugavmāte!

Daudzas balsis

(Visu rindu galiņos.)
Dziedam, dziedam Daugavmāti!
Vecmāmiņas vēlējumu,
Dziedam tēvu parašā,
Lai pamāca Vecmāmiņa.

Vecmāmiņa

Deviņ' vīri sasēdās -
Ozolgalda galiņā -
Zara kannā salda alus
Pašā galda vidiņā.

Ko mēs pirmo dziedāsim?
Ozolīti, zemzarīti.
Sāk no rindas dziesmas laist,
Katrīs dzied ozoliņu.

Kas deviņas izdziedāja,
Tas no kannas nodzērās,
Kas deviņas nezināja,
Tam no rindas atkāpties!

Kad ozolu izdziedāja,
Tad iesāka kumeliņu -
Tad atnesa jaunas meitas
Jaunu kannu salda alus.

*(Tumsā balsis murmināja, paklusām
sačukstējās.)*

Kur nu vaira zara kannas?
Kur nu vaira salda alus?
Kur meitiņas nesējiņas?
Visi gāja neziņā.

Kas deviņas dziesmas zin?
Garas bēdas, īsas dziesmas
Kā akmeni upē meta,
Noklankstēja, aizviļņoja.

Citas balsis

Ko jūs, brāļi, murmināt?
Vieno mūs ne tas alus,
Vīru skaits, dziesmu skaits, - -
Vieno gars, tēvu dvēsele.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Viena balss

Kas pirmais dziesmas sāks?
Vecmāmiņa - daudzzinīte.
Ko pirmo dziedāsim?
Daugaviņu - spulgacīti.

Vecmāmiņa

Ak jūs, mani vaidu bērni,
Kas nu mana zināšana?
Kāds es esmu dziesmu vīrs,
Lakatiņu apsējusi?

Vīra balss

Vergu laiku simti gadi -
Klusēt spieda vīru balsis -
Tad atzēla tautas dvēse,
Meitu dziesmas klausoties.

Vecmāmiņa

Nu, bērniņi, lai, bērniņi,
Sumināsim Daugaviņu!
Daugaviņai balti bērzi
Sudrabiņa lapiņām.
Daugav' zelta sijātāja,
Tu man žēli nodarīji:
Lejā rāvi man' dēliņu,
Tavu krastu sargātāju . . .
Aizšņukstēja Vecmāmiņa,
Aiz raudām nevarēja . . .

Viena balss

Kas otrais dziesmas sāks,
Daugaviņu daudzina?

Cita balss

Dzied tu, kroga spēlmanīti!

Spēlmanītis

Man spēlītes salauzītas.

Balss

Kad spēlītes salauzītas,
Jo žēlāka skanēs balss.

Spēlmanītis

Mute man izžuvusi.

Balss

Asartrauka atdzeris -
Kas padzēra asartrauka,
Citus labāk priecināja.

Spēlmanītis

Uzklausat, labi ļaudis,
Daugaviņu daudzina,
Tēvu ziņas, dēlu miņas,
Spēlmanīša iecerinas:

Saule Latvi sēdināja
Tur, kur gali satiekas:
Balta jūra, zaļa zeme, -
Latvei vārtu atslēdziņa.

Latvei vārtu atslēdziņa,
Daugaviņa sargātāja.
Sveši ļaudis vārtus lauza,
Jūrā krita atslēdziņa.

Zilzibeņu pērkonis sper,
Velniem ņēma atslēdziņu:
Nāvi, dzīvi Latve slēgs,
Baltu jūru, zaļu zemi.

Atbalsis

Nāvi, dzīvi Latve slēgs,
Baltu jūru, zaļu zemi . . .

Spēlmanītis

Saule Latvi sēdināja
Baltas jūras maliņā:
Vēji smiltis putināja,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Ko lai dzēra latvju bērni?

Saule lika dieviņam,
Lai tas raka Daugaviņu -
Zvēri raka, dieviņš lēja
No mākoņa dzīvūdeni.

Dzīves ūdens, nāves ūdens
Daugavā satecēja -
Es pamērcu pirksta galu,
Abus jūtu dvēselē.

Atbalsis

Nāves ūdens, dzīves ūdens,
Abus jūtam dvēselē.

Spēlmanītis

Gana manas dziedāšanas,
Nu es citus klausīšos.

Pretbalsis

Vēl tu visas nedziedāji.

Spēlmanītis

Tad klausat pēdējo!

Saule mūsu māte,
Daugav' sājpu aukle,
Pērkons velna spērējs,
Tas mūsu tēvs.

Meitu balsis

Saule mūsu māte,
Daugav' sājpu aukle.

Vīru balsis

Pērkons velnu spērējs,
Tas mūsu tēvs.

Viena balss

Lai nu dzied kārklu Svilpis!

Svilpis

Man svilpīte sabirzusi.

Viena balss

Jaunu griez!

Svilpis

Kārklu nau!
Tranšejgrozos kārkli pīti.

Viena balss

Kur tie mūsu zaļie meži?
Svešu cirvju izkapāti,
Raudāj' priedes, raudāj' bērzi?
Svešu zemi aizvedami.

Svilpis

Ij tā dziesma kāda mana?
Svilpīt' viena raibināja.
Skaistas dziesmas Ganītei,
Mātos māktas, pašas liktas.

Ganīte

Mazganītis pirms lai dzied,
Tas Daugavugan zināja,
Daugavkrastā uzaugdams,
Daugavsmiltis rušināja.

Mazganītis

Daugavāte, Daugavmāte!
Kā Daugavu nemīlēt:
Tu mīlēji mazu mani,
Smilšu klēpī auklēdama.

Vairākas balsis

Smilšu klēpī auklēdama,
Skaidrūdeni mazgādama.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Mazganītis

Uz Daugavu tiecās tēvs,
Uz Daugavu māte mana.
Piedaugavas novadā
Šūpli manim pakārdami,
Mazajai māsiņai
Uz Daugavas paša krasta.

Vairākas balsis

Pār Daugavu laime brauca,
Pilna laiva sērdienišu.

Mazganītis

Zeme, zeme, Daugaviņa,
Tās man mūža lolotājas:
Zeme manu šūpli nesa,
Daugav' manu dvēselīti.

Dvēselīte dziedādama
Pa Daugavu aizlīgoja
Baltā jūras augstumā,
Tālā saules pasaulē.

Kad atnāks mana diena,
Zeme miesas paglabās,
Daugav' dvēsli aiznesis
Melnās veļu debesīs.

Ganīte

Jautrāk dziedī, Mazganīti,
Kam rūpēja nāve tava?
Visiem rūp Daugavmāte,
Jaunas dzīves atnesēja.

Mazganītis

Zilgas debesis,
Sarkani mākoņi,
Mēnesis vidū
Bāli zaļgans.

Daugava tura

Melganu spoguli,
Daugava visus
Spogulī slēdz.

Vairākas balsis

Daugava visus
Spogulī slēdz.

Mazganītis

Sarkani stabi,
Zilgana paloda,
Zeltaini vārti
Vaļā veras:

Zeltainos vārtos
Daugava ietek -
Pilnu melnu klēpi
Dārgo dvēsļu.

Vairākas balsis

Pilnu melnu klēpi
Dārgo dvēsļu.

Mazganītis

Diezgan manas dziedāšanas,
Lai dzied zilā Pulkstenīte!

Pulkstenīte

Es nedziedu, es nedziedu.

Mazganītis

Ko kaunīga acis slēpa?
Jauna rīta gaidītāja,
Jaunas dienas zvanītāja.

Kaunīgā pulkstenīte

Kalnu egļu zilā ēna
Trīc no saules zelta tvana,
Zili, klusi pulkstenīši
Zilas, klusas ilgas zvana.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Plaši skanot, veras tāle:
Kalnu, saules, debess gana.
Tikai zilie pulkstenīši
Zilas, klusas ilgas zvana.

Mazganītis

Nu, Ganīte, dziedī tu,
Ko vairs ilgāk kavējies?
Es tev līdzī turēšos,
Klausoties tavu dziesmu.

Ganīte

Pie Daugavas ozols aug,
Birst lapiņas dzeltēdamas, -
Kā lapiņas nebirušas,
Viņpusē liepa lūza.

Smagi guļ, smagi guļ
Akmens Daugav' dibenā:
Viļņi vēla smagakmeni,
Kas pavels - ļaužu bēdu?

Balsis

Viļņi vēla smagakmeni,
Kas pavēla ļaužu bēdu?

Ganīte

Daugaviņa, Daugaviņa,
Ar daiļumu slavējies, -
Nu tev acis iedubušas,
Nu tev vaigi izkalduši.

Tavas acis zilumā
Pretspīdēja debesīm,
Tavi vaigi pilnumā
Zemi ziedos apkaunoja.

«Lodes vaigus izvagoja,
Uguns acis svilināja,
Manu bērnu lieli vaidi
Pušu plēsa manas ausis.»

Atbalsis

Latvju bērnu lieli vaidi
Pušu plēsa ausis mūsu.

Ganīte

Kari nāca, lieli kari,
Ņēma manu tēvu zemi -
Es kariem noprasīju:
Ko bērniem ēsti došu?

«Lai ēd oļu akmentiņus,
Daugavkrastus skraidīdami!

Lai dzer Daugavūdentīņu,
Ar rociņu smaltīdami!

Kad raudās, neklausīs,
Vēl paņemsim Daugaviņu!»

Balsis

Vai paņemsat Daugaviņu?
Redzēsīm, redzēsīm.

Ganīte

Nerit vaira man dziesmiņa,
Aukstums miesas drebināja.

Svilpis

Kuršu guni, kuršu guni!

Balsis

Kad neredz naidenieki?

Ugunskurs

Balsis

Kas dziesmiņas tālāk ved?

Pretbalsis

Kas sasīla klausoties?

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Mazganītis

Es sasilu, es sasilu,
Bārenīti klausoties.

Balsis

Mazganīt, dzied'!
Mazganīt, dzied'!

Mazganītis

Kur teci, Daugava,
Nedrošiem soļiem?
Aizmiegtas acis,
Nolaisti plakstiņi. -

«Acis man izdurtas,
Rokas man saistītas,
Ved mani gūstā
Svešnieku ļaudis.»

Balsis

Klusāk, klusāk, Mazganīti,
Kad nedzird sveši ļaudis!

Mazganītis

Kari, kari, bargi bija,
Vēl jo bargi kara kungi -
Kari ņēma tēvu zemi,
Kara kungi cerējumu:
Atpakaļ atkarot.

Dzirdu gan kara draudus:
Paņemšot mūs' Daugavu!
Vai Daugava zutis bija,
Iebāžama kulītē?
Rokās ņemsat, bāzīsat -
Rokās dzels melna odze.

Vēl es dzirdu, paņemšot,
Paņemšot mūs' Daugavu:
Ko Daugava pati teiks?
Ko vēl jaunie Daugavbērni?

Dzelžu rokas, tēraudcimdi,
Tie Daugavu paņēmuši:
Pretī Daugav' šļakatos
Uguns putas, ne ūdeņa!

Baiļu balsis

Klusi! Tavu dziedāšanu!

Pretbalsis

Lai jel dzied! Lai jel dzied!

Vecmāmiņa

Uguns sūta sīku staru,
Sīku gaismas vietniecīgu, -
Jau tās sirdis drošas top
Lielās saules piemiņā.

Spēlmanītis

Ij Daugava sārtojas,
Drūmu vaigu smaidīdama,
Jaunu rītu gaidīdama,
Ar rozīšu vainadziņu.

Mazganītis

Drīz atnāks sārtojot
Tā sarkana Daugaviņa,
Kad tie Daugav' pārkoņdēli
Uguns lodēm jodus dzīs.

Pilsētnīte

Ilgu vējš, cīņas laiva,
Sāpju jūra pārbraucama;
Aiz tās lielās sāpju jūras
Staigā ļaudis dziedādami.
Staigā ļaudis dziedādami
Jaunajā Latvijā.

Jauneklis

Visi mani mazi brāļi
Kārkliņi raud,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Visi mani lieli brāļi
Ozoli šņāc.

Zili, zili, melni, melni.
Jodnieki jož,
Garām lietus pātagām,
Šaustot švīkst.

Pilni rati akmeņkrarati,
Pērkonis brauc.
Zelta segu izstiepusi,
Saulīte nāk.

Balsis

Zelta segu izstiepusi,
Saulīte nāks.

Jaunais nabags

Kur tā nauda? Kur tā nauda?
Kas guļ jūras dibenā.
Kad man būtu tā naudiņa!
Lielas lietas izdarītu.

Tā nebija ļaužu nauda, -
Kas guļ jūras dibenā,
Tā bij dārga dimantzvaigzne
Latvju tautas debesīs.

Pērkons naudu noglabāja -
Daugaviņas dibenā:
Akmeņslogu virsū vēla,
Ūdens krāci pāri gāza.

«Nu tu sargā, Daugaviņa!
Ķīlā ņemu tavu sirdi.
Nesargāsi, duršu sirdi,
Mūžam tekot asiņosi.»

Nobīstas Daugaviņa,
Nesa naudu jūrinā:
«Tev, jūriņa, dziļāks klēpis:

Uz mūžiem noglabās.»

«Vai, ko dari, Daugaviņa!
Kas nu naudu augšā cels?
Atnāks laiks, celsies vecis:
Kur tā mana dimantzvaigzne?

Kur tā mana dimantzvaigzne?
Pašā jūras dibenā, -
Kas to zvaigzni augšā cels?»
«- Gaid', līdz jūra izskalos.» -

Tauta raud simtus gadus,
Tautas miesas asinē, -
Asar' plūdu, asins plūdu
Jūra tūkst - izmet zvaigzni.

Balsis

Asar' plūdu, asins plūdu
Jūra tūkst - izmet zvaigzni.

Vecais ubags

Klausat manu senu dziesmu,
Senu laiku notikumu,
Kā mīlēja leišu zemi
Leišu lielkungs Dangerutis.

Dangerutis viegli elpo,
Ērti sēstas savā sirmī.
«Nu būs labi leišu zemei,
Miers būs maniem veciem kauliem!»

Pirmoreiz pēc trejiem mūžiem
Dangeruts dzird putnus dziedam,
Tā kā toreiz muļķa puisis,
Kad pēc līgaviņas jāja.

«Ohtai! mana līgaviņa -
Devi dēlus, daiļu meitu,
Zaļus zarus, sārtu ziedu!
Ohtai! Vsevolods mans znots!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Miers un draudzība uz mūžiem
Mums ar Novgradu un znotu:
Pils tiem pilna manu balvu,
Tukšs man maks, bet pilna sirds.»

Drīzāk Dangeruts drāž mājās
Taisni cauri Cēsu mežiem;
Klusāk šķiet šie putnus dziedam,
Lai! - jo skaļāk līgos leišos.

Skaļi skan, šermi zviedz,
Dzelži klauz vācu velniem: -
Dangeruta vecos kaulus
Virvu žņaugā vāci meta.

Cēsu pils pagrabos
Dangeruts dienām dēd:
Dienas dēd, dienas iet,
Draugi nāca izpirkdami.

«Desmit pūrus naudas dod!»
- «Leišu zemei naudas nau!»
Draugi raud, draugi kauc:
«Būs tev pelēt pagrabos!»

Nedzird raudu, nedzird draudu, -
Dziesmas dzird Dangerutis:
«Nu būs labi leišu zemei,
Maniem veciem kauliem miers!

Ļaujiet manu leišu šķēpu,
Jozīšos sētā jāt!»
Sirdi šķēla leišu šķēps,
Mieru deva Dangerutim.

Balsis

Gaišāk kurat ugunskuru,
Dziesmas vien dziedādami!
Te nei rokas nesasila,
Dūmus vien acis laida!

Citas balsis

Seno dziesmu dziedātāji -
Ko tās senās dziesmas teic:
Ēsti grib, dzerti grib
Mans mazais vēderiņš,

Vai ar dziesmām piediedāšu
Savu mazu vēderiņu?

Vēl citas balsis

Sieva raud, bērni kauc:
Bez putraimu kāpostiņi!
Neraud sieva! nekauc bērni!
Pilnas klētis uzpircējam.

Spēlmanītis

Vēders dziesmu netop pilns,
Dziesmas sirdi gan stiprina, -
Stipra sirds spēku dos,
Dos ij brīvi, brīve maizi.
*(Šāviens norib tālumā, un tuvumā iesper un
plīst lielgabalode.)*

Baiļu balsis

Dzēšat guni! dzēšat guni!
Gunī naidnieks mērķējas.

Spēlmanītis

Daugavlogi lūstot stinkš,
Šķilas žibot tālu lēca.

Baiļu balsis pa vienai

- Klusi, klusi! ko es teicu?
- Visi bojā aiziesim!
- Visi bēgsim priedienā!
- Lai tik bēg, kur kurš zin!

Mazganītis

Ļaudis, ļaudis, biedri, biedri!
Neizklīstat kur kurais!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Kopā dzīvi turēsim,
Ij ne nāve nesaraus!

Baiļu balsis

Ko tā dzīve? Bēg, kas spēj,
Kur kurš redz, kur kurš zin!

Vecmāmiņa

Es nebēgšu, kur man bēgt?
Visur tuvu nāve mana.

Jauneklis

Bēgat! bēgat! katram slēpne,
Kur naidnieki neatrod:
Katrā slēpnē radīs jūs,
Vilks aiz matiem laukā - kauns.

Baiļu balsis un pretbalsis

- Kas par kaunu? kurš grib mirt?
- Ij ne tauta negrib mirt.
- Kas par tautu? Visi brāļi.
- Arī brāļu apspiedēji?

Bēglis no svešniecības

Bēgat, bēgat, mājenieki,
Jums ir mājas aizbēgaznas, -
Kādās mājās mēs bēgam:
Svešniecības pārnākuši?

Svešas malas izstaigājām,
Vietas sevīm nerazdami,
Nu mēs mājās pārnākam,
Vai še vietas neatrastu?

Trimdinieks

Trimdā likti, laukā dzīti,
Baiļodamies mājās nākam,
Vienas bailes turam vien:
Kaut mūs atkal nepadzītu.

Nāves baiļu nejūtam,

Mēs jau nācām, lai še mirtu,
Lai še reizi rastu mieru:
Tēvu zemē viegļas smiltis.

Mazganītis

Klausat, klausat Trimdenieku,
Klausat bēgļu svešniecību.

Balsis

Turpināsim dziesmas savas,
Lai dzied bēgļu trimdenieki.

Bēglis

Gars ir noguris,
Miesas ir vājas.
Ak, un tik tāļi ir neziņu mājas.

Ko ej aizelsis?
Ceļmalā gulsti,
Kas tevi dzenā, ka vaimanās mulsti?

Dzen dzimtais stūrītis,
Mirt nedod vaļas,
Dzīvot liek, cerēt: reiz druvas būs zaļas.

Cits bēglis

Ko tu stāvi svešumā?
Cauras dienas, cauras naktis?
Vai tev kājas piesalušas?
Vai pie zemes pieaugušas?

Sala, sala - nepiesala,
Auga, auga - nepieauga:
Tāla zeme, tēvu zeme,
Tur pieauga nestāvošas.

Vēl cits bēglis

Kur spīd viens saules puteklīts,
Tur arī saule ir pate:
Kur raud viens latvju pabērņīts,
Tur arī Latvija pate.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Trimdnieks

Tūkstots, otris trimdenieku
Bija «tie, kas neaizmirst» -
Trimdā tagad tauta visa,
Lai neviens nu «neaizmirst»!

Mīli tēvu, mīli māti,
Vairāk mīli savu tautu!
Nomirs tēvs, nomirs māte,
Paliks tauta paglābēja.

Viena pati īsta māte,
Viena dārga dvēselīte:
Cik dārgāka māte - tauta?
Miljons bija dvēselīšu!

Bērniņš nau sava spēka -
Tēva, mātes gabaliņš:
Tēva prāta, mātes sirds,
Senu tēvu iedzimuma,
Senu tēvu iedzimuma,
Tautas celma atvasuma.

Visi mīl savu tautu
Tā kā savu māmuliņu -
Tikai latvji jāpamāca:
Mīlat tautu, māti savu!

Krauklis krauklim aci saudz,
Vilks vilkam nekož rīkli -
Kādi zvēri esam mēs?
Kožam paši savu tautu!

Atstāj tēvu, atstāj māti,
Tas, kam dvēse sasmakusi:
Kāda tam dvēsles smaka,
Kas atstāja tautu savu?

Goda mūžu nodzīvosi,
Goda vīrs svešlatvietis:

Vai tev kauns negrauzis?
Kauna vīrs - tautas bēglis?

Bērni bēga svešu ceļu,
Aizmirsdami tēvu zemi -
Pakaļ dzenas jauna sirds
Sarkanām pātagām.

Balsis

Pakaļ dzenas jauna sirds
Sarkanām pātagām,

Pretbalsis

Tēvu zeme, tēvu zeme -
Veca mode daudzina.

Bēglis

Mūsu kungi, jauni kungi,
Kam tiem latvju tēvu zemes:
Tēvs pirkis muižas, krievu, vācu,
Tā tiem īsta tēvu zeme.

Mūsu kungi, jauni kungi,
Kam tiem vajga latvju mēles?
Naudu deva, iemācīja,
Cik gribēja svešu mēju.

Ne no mēles, ne no svārku
Tos latviešus nepazina:
Pirtī vest, slotām pērt,
Gan tad zinās, kur dzimuši.

Cits bēglis

Sīks sieciņis latvju sēklas,
Vēl pa laukiem izkaisīts -
Nāk vēl vētra, grābj vēl sēklu,
Purva dumbri sēklu sviez.

Sīks sieciņis latvju sēklas,
Iesēts mazā kaktiņā:
Kaltē vēji, pūdē lieti,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Bradā lopi mūsu druvu.

Sīks sieciņis latvju sēklas,
Citu sēklu simti pūru -
Lai bij sīks - kvieši bija -
Simtu pūru atsvērums.

Trimdnieks

Domādams aizmirsos,
Ieskanēja senā dziesma:
Pūt, vējiņi, dzen laiviņu,
Aizdzen mani Kurzemē!

Kā lai dzina Kurzemē?
Nava tādas Kurzemītes:
Izbradāja, izravēja,
Izārdīja, iznēsāja.

Nu tie svešie smieklus smeji:
Kur ir zeme? tava zeme?
No tā smiekla apsmējuma,
No tā vārds Kurzemīte!

Kur tā pati kurzemiece?
Kur meitiņa malējiņa?
Kurzemiece velēnās,
Malējiņa verdzībās.

Tik dzirdēju, vārnas ķērcā:
Svešas dzirnas miltus maļ,
Kaulus maļ, miesas maļ,
Samaļ pašu malējiņu.

Kad pūtīs mūsu vēji?
Kad līgos mūsu laiva?
Kad brauks mūsu saules dēli
Pēc tās mūsu Kurzemītes?

Balsis

Drīz brauks mūsu saules dēli
Pēc tās mūsu Kurzemītes.

Cits trimdnieks

Salstot nāca ziemas svētki
No tām tālām dzimtas sētām,
Izzenāti, izšaudīti,
Siltas vietas meklēdami.

Gari stāsta, ziemas svētki -
Salti top no ziemas stāsta:
Asins, uguns - uguns, asins:
Karsta uguns aukstu dara.

Tumša paliek istabiņa,
Apkārt lido pelēks tauriņš -
Pelēks tauriņš, pelēks tauriņš -
Tā ir dārga dvēselīte.

Tā ir dārga dvēselīte,
Tēvu māju nomirēja.
Kur tu esi atklīdusi
Svešniecībā, dvēselīte?

Salstot klīst dvēselītes
No tās tālās dzimtu sētas:
Izšaudītas, izdzenātas,
Siltas vietas meklēdamas. -

Zemu zemes, valstu valstis,
Cik ir saules pagozī,
Pilnas visas piekaisītas
Ar tām latvju klaidu dvēslēm.

Nepacietīgais trimdnieks

Kad es savas dzimtas zemes
Iedomājos dien' vai nakti,
Augšup kūso mana dvēse.

Ko tie tevim padarīja,
Tava paša īsti bērni,
Atdodami tēvuzemi!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Tēva druvu sveši mīda,
Pāri brien pa brāļu kapu,
Kur guļ dārgas brīves asins!

Zvēri brīvi paņēmuši,
Brīves dēlus norējuši,
Brīves vārdu traipījuši.

Mana zeme, dzimta zeme!
Salnas kosti tavi ziedi -
Kā tu bērņus mierināsi?

Kad es savas dzimtas zemes
Iedomājos dien' vai nakti,
Augšup kūso mana dvēsele -

Augšup kūso putodama,
Rūgtu žulti mētādama,
Saēzdama manu sirdi.

(Ugunskurs apdziest.)

Balsis

(Klusi.)

Apdziest! apdziest ugunskurs!

Pusnakts

Mazganītis

Apklusušas visas balsis,
Nogurušas visas sirdis.

Bārenīte

Mazganīti, klus' ij tu!
Ļauj, lai miedziņš spirdzināja.
(Apklust apguldamās.)

Mazganītis

Guli, guli, Bārenīte,
Laime tevi midzināja,
Večļautiņi - atdusies!
Jaunļautiņi - sasmelies!

(Apklust.)

Svilpis

(Klusu, citā pusē atgulies viens.)

Aukstums no Daugavas pūš.

Mākoņos mēnesis gainās.

Tāļi kas sauc.

Vai jau jāiet, kur sauc?

Mākoņi zvaigznes pie zemes grūž.

Ar zemēm jauc.

Kas vainas? kas vainas? kas vainas?

Spēlmanītis

(Klusu, tāpat citā pusē viens.)

Zvaigznes manas spīgulnieces,

Gaisma mana jaunmēneša,

Debess visa vizuļota

Mana loga vērumā.

Vienas zvaigznes, latvju zvaigznes

Nesaredzu debesīs:

Paliec, debess, vizuļota -

Cieti taisu savu logu.

Bārenīte

(Klusu, pie Mazganīša, pa miegam.)

Vai mūs atkal spēji glābt,

Lielā postā tautas dvēseļ?

Septiņsimtus vergu gadus

Aizklāji ar zelta segu.

Posts mūs atkal spiež pie zemes,

Šoreiz nazi liek pie kakla,

Šoreiz nāve stāv aiz posta -

Un visapkārt nau, kas glābtu . . .

Vecmāmiņa, *(Klusu, tāpat citā pusē viena.)*

Kam man vecai jāguļ nakts,

Diezgan kapā pagulēšu, -

Kamēr acis vajā turu,

Redzu ritam manu dzīvi.

Redzu ritam manu dzīvi,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Redzu nākam ēnas mātes,
Redzu nākam veļu ļaudis
Īsu brīdi rādīties.

Tumsas māte

(Parādās.)

Sēra palsā palagā
Māsa nāve garām gāja -
Rokās bija dilis mēness,
Kājās sarkans spīganoja.

Asaru māte *(Parādās.)*

Sēra palsā palagā
Māsa nāve garām gāja -
Nāves kurpes piemirkušas,
Slapjas pēdas atstājušas.

Vaidu māte

(Parādās.)

Sēra palsā palagā
Māsa nāve garām gāja -
Nāves zoles čirkstējušas,
Mītās miesas vaidējušas.

Veļi

(Veļu laivā pabrauc garām 5-tā gadā kritušie.)

Melna veļu laiva nakti brauc,
Zaļas veļu aires rakstā kladz -
Daudz, daudz, vēl daudz . . .

Lēni veļu upe viļņus trauc.
Sarkanmelnas putas veļi jauc -
Daudz, daudz, vēl daudz . . .

Tilpums veļu laivai pilnum krauts,
Dzīves sējums veļu pļaujā pļauts -
Daudz, daudz, vēl daudz . . .

Balsis veļu upē žēli sauc,
Krustā veļu vilki gari kauc -
Daudz, daudz, vēl daudz . . .

Veļu Daugavā viss līdzī rauts,
Zilas veļu rokas klusi žņaudz -
Daudz, daudz, vēl daudz . . .

Melnā veļu laiva lēni brauc,
Zaļas veļu aires rakstā kladz -
Daudz, daudz, vēl daudz,
Daudz, daudz, vēl daudz.

(Skaļāk.)

Dzīvie, klausat: veļi cīņā sauc!
Vēl par brīvi cīņā kritīs daudz -
Daudz, daudz, vēl daudz,
Daudz, daudz, vēl daudz.

Imants

(Parādās augšā.)

Simtus gadus nogulējis,
Nāku lūkot latvju ļaudis:
Vai tie ceļas, vai tie cīnās
Iegūt savu jaunu sauli?

Nogulēju simtus gadus:
Vai lec saule pusnakts pusē?
Vai ir latvju gars un dvēse
Izauguši sauli saņemt?

Nogulēju simtus gadus,
Laiku devu gatavoties,
Ja vēl esat negatavi,
Tad vairs nebūs simtu gadu.

Tad vairs nebūs simtu gadu,
Tad būs jāguļ tūkstoš gadu:
Šķīdīs tautas, zudīs mīņas,
Raujot noslīks lielā plūsmā.
(Nozūd.)

Laikavēcis

(Parādās liktens vārtu vidū.)

Mosties, celies, latvju tauta!

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Lai tu celtos, topi jauna!
Ņem sev rokās jaunu spēku,
Ņem sev mutē jaunu mēli,
Ņem sev galvā jaunu garu,
Ņem sev krūtīs jaunu sirdi!
Tava mūža latvju dvēsele
Tad tik staros jaunu dienu!
(Nozūd.)

(Paceļas no Daugavas Lāčplēsis un Spīdola.)

Lāčplēsis

Es cīnījos un gāju mirt,
Nu nāku laukā no nāves nirt,
Ceļaties!
Diezgan gaužaties, asaras lejat!
Ceļaties, mostaties, cīņiņā ejat!

Par brīvi, par tautu, par cilvēci
Mirt ejat atkal kā varoni!

Cēls mērķis, ar cēliem ieročiem,
Par to vērts tapt par varoņiem,
Ceļaties, ceļaties, ceļaties!

Spīdola

Es cīnījos un gāju mirt,
Nu nāku laukā no nāves nirt.

Ir skaistums tik dzīvē un cīņiņā,
Tik brīvpašas patības pilnībā;
Tapt skaistumā brīvi un pilnīgi,
Mirt ejat atkal kā varoni!
Ceļaties!

Vēl cīņas nau galā un nebeigsies;
Jums Lāčplēsis, Spīdola palīgā ies.
Ceļaties, ceļaties, ceļaties!
(Parādība nozūd.)

Mazganītis

(Paceļas lielās izbailēs.)

Turi mani, dvēsele mana,
Šausmu nakti nepagursti!
Neatstāji mani vienu,
Nebēdz, mana dzīvā dvēsele!

Nāve nespēj salauzt tevi,
Mani saberž nāves pirksti -
Turi mani, dzīvā dvēsele,
Tev ir jācieš tikai sāpes!

Turies, tautas dzīvā dvēsele,
Lauza tikai tavus bērņus:
Nemirst tava dzīvā dvēsele,
Tavam garam gala nava!

Dzīvā dvēsele savas vaļas,
Tikai pašai gribot gaisa, -
Ak, es iešu mirt par tevi,
Zudīs manas jaunās dienas!

Vecmāmiņa

Zudīs tavas jaunās dienas,
Zudīs tūkstots jaunas dzīves,
Tava tauta nezudīs,
Kad tu iesi mirt par tautu!

Baltā Daugava

Vecmamiņa

Zaļa vizma, balta gaisma
Aizmetās debesīs:
Daugav', balta putodama,
Ošu laivu vizina,
Atvedīs gaismas dēlus,
Pretī tumsas cīnītājus.

Bārenīte

(Paceļas.)

Jau debesim balta gaisma,
Jau Daugavai baltas putas, -
Vēl tu negul', Mazganīti,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Pusnakts briesmās lūkojies?
Pusnakts briesmu lūkotājs,
Vai! tas saules neredzēja!

Spēlmanītis

(Mostas.)

Sapnis, sapnis! Imants nāk!

Svilpis

(Mostas.)

Es Spīdolu paredzēju.

Vairāki

(Mostas.)

Es pa miegam padzirdēju;
Varen sauca Lāčuplēsis.

Jaunas balsis

(Atskan no tālienēs.)

Mēs jaunas balsis tālākā svešumā,
Tālākā svešumā, dziļākā vārgumā!
I mēs negribam mirt!
Kā šķiedras vistautu katlā irt!
Tomēr mēs negribam mirt!

Mēs gribam savu latvju dvēseli!
Mēs gribam savu latvju mēli!
Mēs gribam savu latvju zemi!
Mēs gribam brīvi!
Brīvē mēs gribam savu dzīvi!
Un to mēs gūsim!

(Ienāk vairāki jaunekļi.)

Jaunatnācēji - aicinātāji

Ko jūs guļat? ko jūs guļat?
Nākat sargāt latvju zemi!
Sveši nāca zemi ņemt, -
Latvju zeme - mūsu zeme!

Viens

Daugav' abas malas
Mūžam nesadalās:
I Kurzeme, i Vidzeme,
I Latgale mūsu.
Laime, par mums lemi!
Dod mums mūsu zemi!
Viena mēle, viena dvēsele,
Viena zeme mūsu.

Daudzas balsis

Viena mēle, viena dvēsele,
Viena zeme - mūsu.

Cits

Lai mūs glauda glaudi,
Lai mūs draudē draudi:
Zinām lapsas, zinām vilkus,
Zinām paši sevi.

Zeme sviedrus svīda,
Zemes asins zīda,
Divas čūskas, divas lielas,
Divas lielas, melnas.

Zīdāt asins, čūskas,
Neizbēgsat tūskas,
pušu sprāgsat raustoties -
Zeme paliks mūsu.

Visas balsis

Zeme paliks mūsu!

Vēl citi

Zeme, zeme - kas tā zeme,
Ko tā mūsu dziesma prasa?
Zeme tā ir valsts.

Paša zemi, paša valsti,
Dzīvi, paša darinātu,
Paša valstī kungs.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Tur izauga latvju spēki,
Tautu pulkā nemanīti,
Pasauli post.

Vēl cits

Mēs ne pret vienu nejutam naida,
Mēs tikai negribam, ka mūs spaida,

Mēs negribam kalpot ne austrumam,
Mēs negribam vergot ne rietumiem.

I Jāni, i Miķeli turam mēs svešus,
Tie kungi mums nebūs, mēs iztiksim bešus.

Vecmamiņa

Gaismas dēli, rīta zēni,
Jaunas jūsu rīta dziesmas, -
Vai atļausat vecītei
Vecā veidā padziedāt?

Jaunekļi

Vecā veidā lai sev dzied,
Kad tik mīlē latvju zemi.

Bārenīte

Tā ir tautas Vecmāmiņa,
Jaunas saules gaidītāja.

Vecmāmiņa

Rīga, Rīga, daudzina, -
Kāda tāda Rīga bija?
Valnis valnī, tornis tornī,
Pašā galā zelta gailis.
Ko tas zelta gailis dzied?
Mosties, mosties, latvju tauta!

Rīga, Rīga, stipra pils -
Kas to Rīgu darināja?
Latvji cēla, latvji vēla,
Tiem to pili paturēt!

Latvju dēli, mostaties!
Sargājat Rīgas pili!
Rīga mūsu galvas pils -
Kā bez galvas nodzīvot?

Rīga stipra, Rīga droša
Mūsu zemi pasargāja -
Kas sargāja Rīgu pašu?
Latvju dēli, kara vīri.

Plūdu plūdi vācu nāca
Noņemt mūsu Rīgas pili -
Mūžam Rīgu nenoņems,
Kad nedos latvji paši!

Neklausat laipnus vārdus!
Nedodat Rīgas pili!
Rīga joza uguns jostu,
Rīga vārtus aizbultēja,
Sargājat vārtu bultas.
Karsējat uguns jostu!

Tumsa, tumsa, melna nakts,
Klusu staigā ļaunā vara:
Rīgas vārti atbultēti,
Uguns josta apdzisusi -
Kas to slepu padarīja,
Pirkta roka, verga sirds -
Paklausīja viltu vārdus
Paši latvji, nodevēji!

Nodevēju, nodevēju,
Kāda tava alga bija?
Kausēts zelts, dzelzu katlis,
Iekšā tava dvēse mirka.

Atnāks reiz balta diena,
Atkal Rīga mūsu būs -
Staigās visi dziedādami -
Tu no tāles raudāsies.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Visas balsis

Latvju dēli, mostaties!
Sargājat Rīgas pili!

Jauneklis aicinātājs

Latvju puisi, zemes dēls,
Tu ej kalpot vācu velniem?
Vāci vēlēs, šausi tu
Savu pašu latvju brāļus?

Cits

Ārā dzenat laupītājus,
Ko ar viņiem kaulētis?
Kaulējaties mēnešiem,
Pēc kalposat simtus gadus.

Jauneklis aicinātājs

Baskājiešu kara pulki,
Ozolvīru sūra vara,
Tie atņems latvju zemi
Svešu ļaužu varmākām.

Visas balsis

Tie atņems latvju zemi
Svešu ļaužu varmākām.

Bārenīte

Uzklausat, labi ļaudis,
Spēlmanīša jaunu dziesmu:
Dziļu nakti sacerētu,
Mīļas saules sūdzoties.

Spēlmanītis

Kalns,
Ko stājies man ceļā priekšā?
Ezers,
Ko gulies, kur man ir jāiet?
Mākons,
Ko kāpi debesīs pirmais?
Ejat nost!

Jākāpj man debesīs saulei sūdzēt,
Nedzird ne taisnākie, nedzird ne labākie:

- Pāri dara tautai sveši ļaudis!
- Trin asus nažus griezt dzīvas miesas,
- Plēš pušu dārgu latviešu tautu!

Cik ilgi zeme pasaulē sildās,
Cik ilgi ļaudis min sauli un zemi, -
Tik ilgi latvji šai zemē dzīvo
Vienā vietā pie baltās jūras,
Šaizemē, savzemē piectūkstoš gadus.

Rītos lec saule - zin modināt latvjus,
Vakaros mēness - zin guldīt latvjus
Šaizemē, savzemē piectūkstoš gadus.

- Uzleks nu saule, neradīs latvjus -
Apstāsies iet!
Uzleks nu mēness, neradīs latvjus -
Apstāsies tecēt!
Apstāsies tecēt, meklēs un meklēs.

Meklējot uzvandīs visu pasaul's virsu,
Salauzis debesis, samīdīs zemi,
Izsvaidīs zvaigznes pa visu klaju.
Atradīs, saliedēs, sadziedēs, dzīvinās -
Izvadīs ļaudīs Latviju jaunu:
Sudraba plīvuros, rožainos ielokos,
Jaunu zvaigzni!

Balsis

Jauna zvaigzne!
Jauna zvaigzne!

Sarkanā Daugava

Bažu balsis

Vai dieņiņu: debess sarkst!
Daugav' sarkan' asiņo!
Tecēt latvju asinīm,

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Pa Daugavu sūcoties!

Mazganītis

Sārtojas, saule lēks,
Jūs sarkana baidāties?

Jauneklis

Ko vaidat, ko gaužat,
Neba tecēs jūsu asins?
Tēvu zemi sargāt ies
Cēli vīri, ne glēvuļi.

Bažu balsis

Drošprātīti, jaunais vīrs -
Ij dziesmiņa pati saka:
Kara vīri bēdājās,
Asiņaina gaisma ausa.

Vecmāmiņa

Tiesa, tiesa! - kam slēpjat,
Ko dziesmiņa tālāk saka?
Nebēdājat, kara vīri, -
Sudrabota saule lec.
(*Tenāk pulks baskājietis karavīru.*)

Mazganītis

Tie ir mūsu kara vīri,
Baskājietis sūra vara.

Visas balsis

Baskājietis kara vīri,
Latvju tautas brīvētāji.

Baskājietis

Sakūra jodi
Pērkonim pirti:

Sarkanās lodes
Daugavā meta;

Visa mūsu Daugava

Vārījās vērsnē;

Migloja meži,
Garoja debesis;

Sarāvās jūra
No krasta ūdens -

Pērkonī, Pērkonī,
Sper savu zibeni!

Gainīsim jodus!
Izdzīsim laukā!

Latviešu vīri,
Nākat mums līdz!

Balsis

Latviešu vīri,
Ejam mēs līdz!

Cits baskājietis

Krauklīts sēž ozolā,
Kas tev, krauklīt, rociņā?

Kur tev tavas zelta spēles?
Ko tev rokā uguns strēles?

«Nem tu arī! ņem tu arī!
Jozies, bruņojies ar vari!

Aizved māsu svešniekos,
Saplēš ģinti gabalos.

Steidzies, dzenies, neļauj plēst,
Mūsu latvju ģinti dzēst.»

Vecis baskājietis - pareģis

Lai liec, laime lem,
Lai jel uguns galu ņem!
«Piecus gadus uguns degs;

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Sesto gadu pelni segs;
Sirdīs asins izkaltīs,
Tad tik uguns apdzisīs.
Tautas pašas galu lems,
Kad sev pašas varu ņems!»

Ļaudis

Tautas pašas galu lems,
Kad sev pašas varu ņems!

Vecais baskājietis - pareģis

Es saku skaļi, uzklausat!
Drīz laiks, drīz laiks, ka izdarat:

Par diviem gadiem, trešajā,
Tad saies valstis lielajā.

Tad saplosīsies nezvēri,
Tad kritīs abi pretnieki.

Tad cietēji, tie beigs reiz ciest,
Tad spiestie paši sāks reiz spiest.

Tad celsies katra zem' un valsts,
Kas viņiem bij viss spēks un balsts.

Tad pašus aprīs raktais kaps,
Tad visas zemes brīvas taps.

Es saku skaļi, uzklausat!
Tad taisat, visu sataisat!

Tas trešais gads jau atnācis,
Vai gatavus jūs atradis?

Skolu vīrs

Gadiem jūs izcietāt mokas
Un briesmībās gājāt, un nāvē:
Tūkstoškārts pārspēks nu veikts,
Verdzība nogāzta nost.

Tagad reiz brīvi var elpot,
Bet tagad dzird čukstamies vergus:
Jāceļ par kungu kāds vergs,
Tas lai mūs valda kā slogs.

Cits

Aizmirsis esmu es visu,
Kas pāri ir nodarīts manim;
Aizmirsis itin neko,
Kur kāds pret cilvēci grēks.

Vēl cits

Valdīja vara un grēks,
Lēja asinis septiņsimts gadus, -
Tagad nāk brīvības valsts,
Brīvs būs ij pēdējais kalps.

Strādnieki, kalpi, kas tapāt
Par brīvvīriem, sargājat valsti!
Vai! tam, kas raudzīs to zagti!
Atkal jūs verdzībā spiest!

Baskājiešu karodznieks

Vienā tumšā vakarā
Sarkanbalta debess mirdz, -
Sarkanbaltās debesīs
Atviz trijas zelta zvaigznes.

Viena zvaigzne Kurzemīte,
Otra zvaigzne Vidzemīte,
Trešā zvaigzne zvaigznājā,
Tā bij mīļā Latgalīte.

Sarkanuguns kvēlumā
Dzima mūsu brīvā Latve,
Sarkanbaltais karodziņš
Uz sarkana plīvināja.

Septiņsimtas mūžu tumsas
Spieda latvi nospiezdamas, -
Visām cauri izdzirkstēja

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Latvju dvēšles dzirkstelīte.

Spīdi, dedzi, dzirkstelīte,
Topi spoža debess zvaigzne,
Topi balta tā kā saule,
Bārus sildot pasaulē!

Mani biedri, mani draugi,
Karodziņa nesējīņi,
Vai mēs zvērus zvērēsim?
Zvēri drūp, zvēri lūst.

Klusi rokas uzliekam
Brīvās Latves karogam;
Topi, audzi, brīvā Latve,
Brīvu tautu kopībā!

Mūža mokās nesām tevi,
Nu jau atnāks mūsu laime:
Tavi bijām, tavi esam,
Tavi būsīm mūžībā.

Kara vīru balss
Ņemat ieročus,
Kurš spēj paņemt!
Ceļaties kājās
Tēvuzemi sargāt!

Kurš nenes ieročus,
Dod roku darbu,
Dod savu mantu,
Dod savu prātu!

Bārenīte
Lai vecas māmiņas
Cimdiņus ada,
Mēs, jaunas meitiņas,
Karogus šūsīm,
Brīvībai liksim
Savas siltas sirdis.

Mazganītis

Visi mani dziesmu putni,
Sīki dziesmu circenīši,
Aizbaidīti, iztrenkāti -
Kas lai sirdi remdināja?
Vēl man dziesmu lapsenstrops,
Tās lai koda baidītājus!
Es jums līdzī iešu kost!
*(Uzlec uz paaugstinājuma. Šāviens, lodes
sprādziens. Mazganītis ķerts nokrīt. Ļaudis
uztraucas, bet vairs nebēg.)*

Saules Daugava

Daudzas balsis

Saule, saule, saule lec!
Daugaviņa iesmējās.
Neraudat, sērdienīši!
Saules laivu laime brauca.

Bārenīte

Mazganīti, Mazganīti,
Vēl tu sauli piedzīvoji.

Kara vīri Suminām, kara vīri,
Pirmo saules karotāju!

Daudzas balsis

Sekojam, latvju brāļi,
Pirmam sevis ziedotājam!
Vecmāmiņa Daugav' meta sarkanviļņus,
Baltienu putu galiņiem,
Saules māte svētīdama
Zelta ziedus pāri kaisa.

Bārenīte

No tā skaidrā avotiņa,
No tās dvēšles viļņi verda.
Kad izsīka avotiņš,
Vēl tie viļņi līgojās.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

No tā karstā ugunskura,
No tās dvēseles siltums verda -
Kad apdzisa ugunskurs,
Vēl tie gaisi sildījās.

Spēlmanītis

Saule mūsu māte,
Sāpes mūsu aukle,
Pērkons, velna spērējs,
Tas mūsu tēvs.

Kara vīri

Ejam!
Uz priekšu!
Uz cīņu!
*(Atskan cīņas troksnis: balsis šāvieni, ratu
rīboņa, vaidi, saucieni: uz priekšu!)*

Epilogs

Darba Daugava

Dēliņš

Ak, kāds skaists un briesmīgs sapnis!
- Es ar' līdzī iešu cīņā!

Meitiņa

Es tāpat kā mazganīte
Gribu remdināt tās sēras.

Dēliņš

Tēti, vai tu nebij līdzī?
Nedziedāji viņu pulkā?

Tēvs

Mūžam līdz' būs cīņā vecais,
Ij kad nomirs manas miesas!
Mūžam līdzī būs jums vecais,
Pieminat tik cīņas, jaunie!

Meitiņa

Tētiņ, klau: tur dzirdas dziesmas.

Dēliņš

Daudzu ļaužu soļi dzirdas!
(Tālumā redz svētku gājienu.)

Tēvs

Atnāk mūsu jaunā tauta,
Valsts un zemes Daugavsargi.
Svētku gājienā tie atnāk,
Uzvardienas minēdami,
Jaunu lielu darba dienu
Gaidīdami, atvezdami!
Iesim, bērni, viņiem pretī,
Stāsimies mēs viņu rindās!
*(Gājiens apstājas. Gājiena vidū, segas noņemot,
atspīd Latvijas saule ar trim zvaigznēm un
liesmu stariem, vēsturiskais Latvijas zīmogs.)*

Dēliņš

Tēti, tēti! skati! skati!
Māsiņ, māsiņ, vai tu redzi?

Meitiņa

Saule lec! saule lec!
Kāda jauna skaista saule!

Tēvs

Tā ir jaunā latvju saule
Ar trejām zvaigznītēm!
Tie ir saules vedējiņi,
Tie, kas cieta tumsas briesmas!

Meitiņa

Kad uzlēca jaunā saule,
Daba līdzī priecājās, -
Daugaviņa iesmējās,
Pretī saulei mirdzēdama.

J.Raiņa poēma "Daugava. Sērdieņu dziesma."

Dēliņš

Lūk! nāk šurpu jaunā tauta,
Jaunas dziesmas dziedādama!
Klausamies! Klausamies!
Līdz, dziesmas ieskanas!

Ļaudis

Sūra cīņa izcīnīta,
Salda brīve ievadīta, -
Brīvē dzīvi sargāsim,
Brīvē jaunu izkopsim!
Labāk mūsu galvu ņemi,
Nekā mūsu valsti, zemi!
Dzimteni mēs nedodam
It nevienam naidniekam!

Daugavsargi

Klusi rokas uzliekam
Brīvās Latvies karogam:
Brīvā Latve topi, audzi
Līdz ar brīvo tautu draudzi!

Jaunie

Uz priekšu!
Uz priekšu!

Vecie

Uz darbu!
Uz darbu!

Visi

Uz darbu!
Uz priekšu!

Dēliņš

Mēs līdz!

Meitiņa

Mēs līdz!

© 2025 kubele.lv